

“Groeï naar een waterketenbedrijf mogelijk”

Het was vroeger heel gewoon dat je je gehele leven bij één bedrijf in dienst was. Gewoon, zowel bij particuliere bedrijven als bij de overheid, soms wel generaties lang. Vaders keken uit naar mogelijke banen voor hun zonen of dochters. De huidige tijd is anders. Een brede oriëntatie en ‘jobrotation’ worden hoog ingeschat. Toch zijn er nog steeds uitzonderingen: mensen die na het afronden van hun studie ergens in dienst treden en vervolgens al hun carriërestappen binnen dat bedrijf maken. Per 1 juli stopt zo iemand ermee: ir. Gerard Huijboom, directeur Technische Zaken van het Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland, één van de mensen die vele jaren het gezicht van de drinkwatersector in Nederland bepaalden. Aanleiding voor een gesprek met hem in het hoofdkantoor van DZH in Voorburg.

Hoe maakt DZH zijn drinkwater?

“Onze bron is Maaswater dat wij innemen aan het einde van de Afgedamde Maas, bij Brakel. Wij gebruiken die als coagulatie-bekken. Middels een geperforeerde zinker doseren wij ijzervulfaat. Wij doen dat met lucht om een goede verdeling en een betere menging te krijgen. Dat systeem werkt goed en door de sterke stromen die ontstaan door het verschil tussen eb en vloed van zo’n halve meter krijgen wij een nog betere menging.”
“Het innamepunt zelf ligt vlak voor de sluis bij Brakel. Nu is de waterstand van de Waal doorgaans hoger dan die van de Maas. Dat betekent dat er op dat punt door het schutten en doordat sluisen altijd lekken, Waalwater de Afgedamde Maas opstroomt. Gemiddeld zo’n anderhalve of twee kubieke meter per seconde, een aanzienlijke hoeveelheid ten opzichte van de drie kubieke meter per seconde die wij innemen.”
“DZH is in 1955 de infiltratie in de duinen bij Scheveningen begonnen met Lekwater, ingenomen bij Bergambacht. Vanwege de slechte kwaliteit van het Rijnwater ging DZH in 1976 over op Maaswater. Om nu te voorkomen dat we toch nog een mengsel van Rijn- en Maaswater zouden innemen, hebben wij naast de transportpompen circulatiepompen geïnstalleerd die Maaswater in het boven de sluis gelegen pand pompen (2,5 kubieke meter per seconde) maar met een geringe opvoerhoogte. Daarmee houden wij het Waalwater op afstand.”
“Wij meten het zoutprofiel over de Waaltak. De Rijn bevat meer zout dan de Maas. Wij houden de zoutsprong op zo’n 2,5 kilometer afstand. Als hij dichterbij komt, gaan wij meer pompen. Daarmee hebben wij aan die zijde van de sluis ook een buffervoorraad van Maaswater. Als er op de Maas iets aan de hand is en wij de toegang van de Afgedamde Maas zouden moeten laten afsluiten door de stormvloedkering te laten zakken, dan hebben wij boven aan de sluis een buffer van een dag of tien. Als het vóór ons innamepunt uit de hand zou lopen, bijvoorbeeld door het

zinken van een schip met gevaarlijke lading, dan kunnen wij via de circulatieleiding Waalwater innemen. Ook kunnen we de inlaat stoppen, want in het duin hebben wij een voorraad van zo’n vier tot zes weken.”

Ik hoor weinig meer over innamestops van Maaswater.

“Ons probleem is de uitslag van water uit de Bommelerwaard op de Afgedamde Maas. In die hoek zijn de laatste jaren vele kassen gebouwd. De bestrijdingsmiddelen die de tuinbouw gebruikt, krijgen wij via dat uitslagwater in onze inname. Met het Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat en de tuinders en fruitkwekers is DZH het project ‘Zuiver water in de Bommelerwaard’ begonnen om deze emissie te beperken.”
“Het is een lastige materie. Wij geven tegenwoordig subsidie om in de maïsteelt mechanisch te schoffelen. Het is hetzelfde als bij het beheer van de openbare ruimte: mechanische onkruidbestrijding is duurder dan chemische. Wat dat nog weer extra compliceert, is dat men vanuit het oogpunt van bodembescherming het gebruik van polaire bestrijdingsmiddelen stimuleert. Die stoffen absorberen niet aan de bodemdeeltjes en spoelen goed uit. Dat zijn nu precies die stoffen die ons als drinkwaterbedrijven de grootste problemen geven. Ze lopen overal doorheen en zijn heel moeilijk te verwijderen.”

CV

1946	geboren in Amsterdam
1965-1973	studie Gezondheidstechniek TU Delft
1974-heden	DZH
1974-1977	adjunct-hoofd Distributie
1977-1983	project-ingenieur Nieuwe Werken
1983-1988	hoofd Productie
1988-1994	technisch adjunct-directeur
1994-heden	directeur Technische Zaken

Waar worden deze beide milieubelangen afgewogen?

“Die afweging vindt in principe plaats in de Commissie Toelating Bestrijdingsmiddelen (CBT). De samenwerking tussen CTB en Vewin is de laatste tijd sterk verbeterd. Toetsingscriteria worden ontwikkeld, waardoor het drinkwaterbelang, althans in Nederland, beter tot z’n recht komt. Het blijft echter moeilijk. De ontwikkeling gaat de kant op van bestrijdingsmiddelen die klein en polair zijn en dus moeilijk te verwijderen.”
“Wij zijn nu met Great Cincinnati Waterworks, Kiwa Water Research, AwwaRF en Philips begonnen aan een project om dit soort stoffen te verwijderen door middel van geavanceerde oxidatie door de combinatie van UV met peroxide. Vergelijkbaar met de techniek die PWN in Andijk toepast, maar dan met een nieuwe UV-bron die de voordelen van een lagedruk- en een middendruk lamp combineert. Daardoor zijn minder energie en minder lampen nodig. Philips ontwikkelt daarvoor een aparte lamp. Want het is ook nog maar de vraag of je dit soort moleculen met membraanfiltratie volledig tegenhoudt.”

“Ik wil nog een ander aspect van onze inname uit de Afgedamde Maas noemen. Wij pasten altijd nog transportchloring toe om de aangroei van mosselen te bestrijden. In het traject tussen de ijzervulfaatsdosering en de inname bleven larven aanwezig. De transportchloring hebben we vier jaar geleden vervangen door microzeven met openingen van 0,035 mm, erg fijn dus, die zowel de mossel larven, het zoöplankton als een deel van de algen tegenhouden. Een grote vooruitgang, die in de praktijk goed werkt.”

Hoe verloopt de behandeling verder?

“In Bergambacht is de snelfiltratie uit 1955 nog in bedrijf, inmiddels aangevuld met een spoelwaterbehandeling. Door de installatie van de microzeven in Brakel zijn de looptijden van de filters in kritische perioden meer dan verdubbeld. De gemiddelde capaciteit van die installatie is daardoor met circa 40 procent vergroot. Een kleine investering met een groot effect. Vervolgens lopen er twee leidingen naar de duinen, waaronder de oude leiding uit 1955. In 1986 werd daarin waterstofbrosheid geconstateerd na twee klappers waarbij hele brokken buiswand naar buiten kwamen. Verlagen van de druk en plaatsen van een aanjager bij Zoetermeer was de eerste oplossing, maar wij hebben toen ook een tweede leiding gelegd, een enkele leiding van 1600 mm diameter. Vanaf Zoetermeer loopt deze tweede leiding naar het infiltratiegebied Berkheide, waardoor we een ring gecreëerd hebben en we beide infiltratiegebieden (Berkheide en Scheveningen) langs twee kanten kunnen voeden. De modale verblijftijd van het water in de duinbodem ligt rond de zes weken.”
“Onze terugwinning is inmiddels volledig gesloten. De oude verzamelkom is gedempt en vervangen door een grote leiding. Van de problemen van dode konijnen en vogels in de winter zijn wij dus definitief verlost. Vervolgens zijn er de nabehandelingstappen

Gerard Huijboom.

ontharding, snelle zandfiltratie met poederkooldosering op de filters en langzame zandfiltratie. Wij leveren drinkwater van een constante goede kwaliteit en komen met Waternet en PWN als top drie uit de benchmark. Daar staat tegenover dat wij natuurlijk niet het bedrijf met het laagste tarief zijn. Dat kan ook niet met een lange aanvoerweg en veel behandelingstrappen."

"Toen Piet Jonker in 1994 algemeen directeur geworden was, is eerst het tarief fors verhoogd om voldoende solvabiliteit te kunnen creëren. DZH had toen het hoogste tarief. Naar aanleiding van die grote tariefverhoging kregen we overigens maar drie reacties. Het instellen van een aanlijnverbod in de duinen resulteerde in 200 brieven. Inmiddels zit de solvabiliteit op 30 procent en hebben wij het tarief al een paar keer verlaagd. Na de samenvoeging met de waterpoot van Energie- en Watervoorziening Rijnland in 1996 zaten wij op 700 fte. Inmiddels zijn wij in tien jaar gekrompen tot 400 fte en zijn onze kosten gedaald. Het tarief van DZH kon zo ieder jaar wat lager worden."

Je bent ook verantwoordelijk voor de distributie?

"Daarover een paar punten. Den Haag was de enige stad in Nederland waarbij de loden aansluitleidingen alleen uit lood bestonden, dus zonder beschermende zinklaag aan de binnenkant. Toen de looddiscussie ontstond, hebben wij de 80.000 loden aansluitleidingen in een periode van tien jaar integraal vervangen. Wij waren toen ook van veel storingen en lekken af. Ons totale leidingnet is 4.000 kilometer lang. De laatste jaren hebben wij drie miljoen euro per jaar extra beschikbaar om distributieleidingen te saneren. Wij kunnen daarmee jaarlijks zo'n 18 kilometer leiding vervangen naast de tien kilometer bij herprofilering van wegen, etc. Al met al nog veel te weinig ten opzichte van de totale omvang van het leidingnet. Veel van de leidingen zijn in de jaren 60 gelegd. Als die vervangen moeten gaan worden,

zul je naar zo'n 40 à 50 kilometer per jaar moeten groeien."

Hoe zie jij de toekomst van DZH?

"Een fusie van de drie duinbedrijven, waarover wij vroeger in DGPW-verband (DZH, GWA - nu Waternet -, PWN en WRK) spraken, heeft mij altijd het meest getrokken. Dat was niet haalbaar. Een fusie met Oasen en PWN is afgeketst, omdat de Provincie Noord-Holland geen zeggenschap over PWN met Zuid-Holland wil delen. Een fusie met Oasen alleen zou in principe een mogelijkheid zijn, maar ik weet niet of de heroriëntatie waarmee Oasen nu bezig is, daartoe leidt. Evides is een bedrijf met een andere cultuur en een andere visie en gaat een geheel andere richting op."

"Behalve zelfstandig blijven is er ook de mogelijkheid de waterketen verder uit te bouwen. Samen met Rijnland beheren wij sinds 2000 de riolering van de gemeente Noordwijkerhout. Rijnland doet de planvorming, wij het uitvoerende beheer. Omdat dat allemaal nog klein is, is de gemeente wel ontzorgd, maar hebben wij nog weinig synergiewinst geboekt. Sinds de komst van Gerard Doornbos als dijkgraaf geeft Rijnland aan daarop zwaarder te willen inzetten. Ook is er bij meer gemeenten bereidheid om het rioleringbeheer uit te besteden. Dat zal bij ons eerst investeringen in mensen vragen, maar dat geld zullen wij daarna terugverdienen. Uitbouw tot een waterketenbedrijf, waarin je naast het beheer van de riolering ook het beheer van de rwzi's onderbrengt, zou zeker ook mogelijk zijn. Uiteindelijk hebben wij meer dan 100 jaar ervaring in het beheer van netwerken, het beheren van installaties en het realiseren van projecten. Ook dataverwerking, klachtenafwikkeling, etc. kun je daarin onderbrengen."

Werken jullie in het buitenland?

"In Roemenië hebben wij in het kader van de toetreding tot de EU een plan gemaakt om het waterleidingbedrijf van Botosani op orde te

brengen, een verwaarloosd bedrijf in het arme noordoostelijke deel van het land. Het project is inmiddels afgerond. In Indonesië werken wij in Kabupaten Bogor, de regio rondom de stad Bogor. Via Waterfonds Holland zijn daar enkele duizenden aansluitleidingen gelegd. Wij zijn nu bezig met de klantenadministratie, opleidingen en verbetering van de waterkwaliteit. In Port Soedan kijken wij naar de mogelijkheden van grondwaterwinning in een zandige vallei bij die stad."

"Wij werken doorgaans met VNG International, hebben geen aparte buitenlandafdeling, maar wel inmiddels een aparte projectmanager buitenland: Leo Nijland. Onze klanten kunnen via een bijsluiters bij de nota voor buitenlandse ondersteuning tien euro storten. Dat levert jaarlijks 50 à 60.000 euro op, waarvoor DZH een project van Simavi adopteert. Simavi voert dat uit. Over het algemeen gaat het om drinkwater- en sanitaire voorzieningen op het platteland."

"Bodembescherming vergroot problemen drinkwater"

Op welke loopbaan kijk je nu terug?

"In ben geboren in 1946 in Amsterdam en opgegroeid in Heemstede. Van 1965 tot 1973 studeerde ik gezondheidstechniek aan de TU Delft, waarbij ik de laatste drie jaar halve dagen werkte als student-assistent. Ik studeerde af bij Huisman. In 1974 werd ik bij DZH aangenomen als tweede man op de afdeling Distributie onder Wijntjes. Bosch was directeur, Hieter hoofd Nieuwe Werken en Van Winkelen projectingenieur. Toen in 1977 Hieter adjunct-directeur werd en Wijntjes naar Groningen ging, heb ik te kennen gegeven liever naar Nieuwe Werken te gaan dan hoofd Distributie te worden. Samen met Klaas Rob hebben wij toen heel pompstation Scheveningen en het ondiepe winningssysteem in het duin gerenoveerd. In 1983 ben ik hoofd Productie geworden en in 1988 technisch adjunct-directeur."

"Wij kregen toen de periode van de fusies: in 1990 met de distributiebedrijven Tien Gemeenten (Zoetermeer e.o.) en Vlietstreek (Rijswijk, Voorburg en Leidschendam), in 1993 met de WMD (Westlandse Duinwater Mij.) waarvan het productiedeel naar DZH ging, en in 1996 met de waterpoot van EWR (Leiden e.o.). De laatste fusie vond in eerste instantie plaats via een dienstverleningsovereenkomst met Nuon, maar in 2004 door een volledige overname van de distributie in die regio. Voor DZH betekende dat een aanzienlijke efficiencyverbetering."

"Medio dit jaar stop ik. Ik word dan 61 jaar. Naast Piet Jonker ben ik statutair directeur van DZH. Wij hebben recent het aantal sectoren ingekrompen tot drie en ik denk dat één directeur voldoende is om die aan te sturen. Een mooi moment om te stoppen."

Maarten Gast